

Gökyüzü

Alp Akoğlu

Ay, Satürn'ü Örtecek

Ay ve gezegenler, yıldızlı zemine göre hareketli olduklarından, sık sık birbirleriyle ve başka gökcisimleriyle yakın görünür konuma gelirler. Elbette bu sırada aralarındaki uzaklık yine çok fazladır, ama bizim bakış doğrultumuz nedeniyle çok yakınmış gibi görünürler.

Gökyüzünde birbirlerine göre farklı görünür hızlarla hareket ettikleri için, bir gökcismi başkasının önünden geçebilir. Bu olaylara da "örtme" deniyor. Çoğu gökcisminin gökyüzündeki görünür büyüklüğü çok küçük olduğundan, örtmeler yaklaşımlara göre çok daha ender gerçekleşir. Örneğin, Ay herhangi bir gezegenin ya da yıldızın; gezegenler tutulum çemberi üzerindeki yıldızların; bir gezegen ona göre daha uzak olan bir gezegenin ya da bir yıldızın; bir asteroit bir yıldızın önünden geçebilir (bu liste daha da uzayabilir.)

Gökyüzünde en sık rastlanani, Ay'ın bir gezegeni ya da parlak bir yıldızı örtmesi. Çünkü Ay'ın görünür çapı, gezegenlerinkine ya da öteki gökcisimlerininkine göre çok büyük. Bu nedenle yılda birkaç kere Ay'ın parlak bir yıldızı ya da bir gezegeni örttüğünü görebiliriz. Aslında, Güneş tutulumlarını da örtme olarak tanımlayabiliriz. Çünkü, tutulma sırasında Ay, Güneş'in önünden geçer.

Bir gökcismi, görünür büyüklüğüne bağlı olarak, önünden geçtiği cismi tamamen örtmeyebilir. Örneğin, Venüs ve Merkür pek sık olmasa da Güneş'in önünden geçerler. Bunlara da "geçiş" adı veriliyor.

Bir örtülme ya da geçiş meydana geldiğinde, yeryüzündeki herkes bunu görebilir. Bunda, yeryüzündeki konumumuz belirleyicidir. Bazı olaylar gerçekleşirken, bizim bulunduğumuz yerde gökcisimleri ufku altında olabilir. Ya da olay gündüz saatlerine denk gelebilir. Bazen de, bir yerde örtülme gerçekleşirken bir başka yerde olay yaklaşma şeklinde görülebilir.

Örtmeler arasında en heyecan verici olanlardan biri Ay'ın parlak bir gezegenin önünden geçmesi. İşte böyle bir örtme bu ay gerçekleşecek. 22 Mayıs'ta, Ay Satürn'ün önünden geçecek ve Satürn bir saat süreyle Ay'ın arkasında kalacak. Örtülme 22:50'de başlayıp 23:50'de bitecek. Bu saatler Ankara için geçerli. Olay, batıda birkaç dakika daha erken, doğudaysa birkaç dakika daha geç olacak. Örtülmenin en ilginç anları olan bu

12 Nisan 2007'de alacakaranlıkta Venüs ve Ülker yakın görünümü

Ay, Satürn'ü örtüyor

başlama ve bitiş anlarını kaçırmayın. İşin ilginç yanı, bir gün sonra Ay, Aslan'ın en parlak yıldızı olan Regulus'u örtecek. Ancak, bu sırada hava aydınlık olacağı için bu örtülmeyi kaçıracağız. Hava karardığında, Regulus ve Ay çok yakın görünür konumda olacaklar. Örtmeyi görebilmek için herhangi bir gözlem aracı gerekmiyor. Ancak bir teleskopla, Satürn'ün yavaş yavaş Ay'ın arkasında kayboluşunu izlemenin tadı da başka.

Gezegenler ve Ay

Venüs, bu ay içinde yılın en iyi durumuna ulaşıyor. Parlaklığı biraz daha artan gezegen, ayın ortalarından sonra İkizler takımyıldızının ortasına ulaşıyor. Ay sonundaysa İkizler'in parlak yıldızları olan Castor ve Polluks'la bir dizi oluşturacak konuma geliyor. Venüs'ü gece saat 23:30'a kadar gökyüzünde görmek mümkün.

Merkür, ayın ilk günlerinden başlayarak, akşam gökyüzünde yükseliyor. Gezegen, ayın ortalarına doğru gözlenebilecek kadar yükselmiş olacak. Haziran'ın ilk günlerinde yılın en iyi konumuna gelecek olan gezegen, Mayıs sonunda Güneş'ten neredeyse iki saat sonra batıyor. Gezegeni görebilmek için, Güneş battıktan yaklaşık yarım saat sonra batı-kuzeybatı ufku üzerine bakmak gerekiyor.

Jüpiter, ayın başlarında alacakaranlığın bitiminden kısa bir süre sonra doğuyor. Gezegeni görebilmek için, akşam saatlerinde güneydoğu ufku üzerine bakmak yeterli.

Satürn, hava karardığında en yüksek konumunda, neredeyse başucuna yakın konumda bulunuyor. Gezegen, gece yarısı civarı batıyor.

2. Amatör Astronomi Sempozyumu

Amatör Astronomi Sempozyumu'nun ikincisi, 15-17 Temmuz 2007 tarihleri arasında İstanbul Kültür Üniversitesi'nde düzenlenecek. Bu sempozyum, ülkemizdeki amatör gökbilimcilerin iyi bir gelişim içinde olduğunun en önemli göstergesi. Bu yıl, sempozyumla birlikte bir de "teleskop yapım atölyesi" düzenlenecek. Ayrıca sempozyumun çok önemli konuları olacak. Ayrıntılı bilgi ve katılım koşulları için:

<http://fen-edebiyat.iku.edu.tr/aas2007>

1 Mayıs saat 23:00, 15 Mayıs saat 22:00, 31 Mayıs saat 21:00'de gökyüzünün genel görünümü.